

Ma is hálásan emlékszem vissza arra a sok igaz öröme, amit falai között átéltem. Az elsők között volt az ARMÉNIA százéves lapjainak olvasása, és - az akkori elképzelésem szerinti - adatgyűjtés. A "hazatérés" hihetetlen érzése vett birtokába Szongott elsárgult lapjain. Bár leírom, megosztom most másokkal, spontán voltát és máig tartós vonását aligha tudom érzékeltetni.

Azóta ez mitsem változott: a magyar-örmények zenei vonatkozásait tovább gyűjtöm. Csiki Endre, kiről oly sokat meséltek az Unió utcai kávézóban a Désről Kolozsvárra kerültek és a régi kolozsváriak, tanítványa - Jagamas János - akkor még a kolozsvári Zeneakadémia tisztelt és rettegett tanára, előbb a helybeli két világháború közötti zeneélet jelesei, majd következtek, egyre táguló körben: Viski János (kiről monográfiát írtam), Csasz Anna, Hollósy Kornélia - a zongoraművésznő (!), Simay Rozália, Liszt Ferenc tanítványa.

Meglepő volt mindnyájuknál egyfelől a kiváló szakmai színvonal, másfelől az igen széles látókör, emelkedett értelmiségi gondolkodás.

Legtöbbjük áldozatul is esett az egyre anyagiasodó világnak, nemkülönben Trianon magyarnomorító hatásának. Mert kivétel nélkül, őszintén és fenntartás nélkül egytől-egyig magyarnak vallották magukat. Példájuk, a keleti életfelfogás ötvözése a legjobb, legnemesebb európai keresztény tradíciókkal, valóban követésre méltó.

E példát fölmutatni, újra és újra föléleszteni, kedves feladatomnak tekintem. A Fővárosi Örmény Klub keretében nemcsak jómagam, hanem három muzikus gyermekemmel is fölléptünk többször. Az 1996. végén rendezett millecentenáriumi örmény kiállítás zenei anyagát sok szeretettel készítettem el. Tudjuk, mindez csak a munka kezdetét jelenti és működésünkkel a magyar-örmény hagyományok elismerését szeretnénk elősegíteni.

Dolgozószobámban Fugulyán Zakariás és lánya Irén életnagyságú arcképei vigyáznak ránk. Ők velünk vannak - mi csak tegyük kötelességünket !

Fancsali

János

<><><><><>

A Fővárosi Örmény Klubban 1997. jun 19-én elhangzott előadás

A kolozsvári Fugulyán család története

Mint annyi más örmény család, úgy a Fugulyánok is gyökereiket Szamosújvárt kereshetik. Elsőként anyai nagyanyám, Bedő Józsefné, szül. Fugulyán Irén, kivel együtt éltem Brassóban 1954-beli elhunytáig, mesélt kolozsvári gyermekkoráról. Később, kolozsvári nagynéném, dr. Fugulyán Katus, fábiánsebestyéni anyai nagybátyám, dr. Bedő Jenő körzeti orvos, édesanyám szóbeli, írásbeli közlései gazdagították önismeretünket. Végül saját könyvtári és levéltári kutatásom egészítette ki a most következő történetet.

1. A szamosújvári Fugulyán Izsák és Hercz Láng Rózsa házasságából származó gyermek, Zakariás (I.) 1768. november 6-án született Szamosújvárt és Kolozsmonostoron hunyt el 1836. augusztus 14-én. Ennek neje Korbuly Mária Szamosújvárt, 1780. augusztus 17-én született, Korbuly Antal és Burgya Teréz lányaként. Esküvőjüket ugyanott tartották 1797. február 14-én. Úgy látszik sokat utazhattak, mert Antal nevű fiuk Páncélcsehen 1803. november 3-án látta meg a napvilágot (elhunyt Kolozsvárt, 1883. március 1-jén).

2. Fugulyán Antal első házasságát 28 éves korában az ugyancsak örmény Nyegrutz Margittal (20.) kötötte: 1831. február 1-jén. Egyszülött gyermekük, Zakariás (II.) (1831. október 13. - 1833. április 17.) és a fiatal feleség (október elsején), egy évben, 1833-ban hunytak el Kolozsmonostoron.

3. Antal második felesége is örmény lány volt, Merza Katalin.

Merza Lukács és Kovács Kata házasságából született Szamosújvárt 1778. május 27-én Merza Kristóf. Ugyancsak ott született Simay Anna, Simay Gergely és Gajzágó Mária házasságából 1783. október 17-én.

Merza Kristóf és Simay Anna gyermeke, Merza Katalin ugyanitt jött a világra, 1815. augusztus 15-én, valószínűleg egy sokgyermekes családban, hisz szülei 1802. február 23-án tartották esküvőjüket.

4. Fugulyán Antal (I.) - Merza Katalin frigy első, felnőtt kort megérő gyermeke Fugulyán Zakariás (Kolozsmonostor, 1836. október 6. - Balázsfalva, 1901. május 27.), a legendás Zaki bácsi. Kolozsvárt 1861. május 13-án vette el Grandpierre Lottit: „Lakása: Kül-monostor u. 91. sz., kereskedő, római katolikus, nőtlen. "A feleség szülei. Carolus Grand-Pierre, Linguae Gallicae, és Carolina Simon, rom.cath.” E házasság teremti meg a rokonságot a Fugulyán és a Grandpierre családok között. A frigyből származó gyermekek közül alig két lány érte el a felnőtt kort: Irén - anyai nagyanyám - és Lotti néném, ki Szászrégenben lett később Vertán Sándor felesége. A Fugulyán-Grandpierre családok kapcsolatát bizonyítja, hogy Fugulyánék elsőszülött gyermekét, Heléna-Carolinát 1862. március 6-án Csiki János és Grandpierre Emma keresztszülők, negyedik gyermeküket - Katalint-, Grandpierre Károly és neje Göcs Rozália 1870. január 1-jén jelenlétében keresztelték a főtéri róm. kath. plébánián. Végül Balta Graczián és Fugulyán Karolina lánya, az 1872. február 12-én született Katalin keresztszülei Fugulyán Zakariás és Carolina Grand-Pierre voltak.

A Fugulyán Antal (I.) - Merza Katalin házaspár további gyermekei:

Antal (II.) (1835. július 22. - 1836. március 9.)

Antal (III.) (1838. - június 6.- ?

Mária (1840. február 11. - 1840. december 27.)

Anna (I.) (1841. október 13. - 1844. július 8.)

Anna Catharina (II.) (1847. december 31. - Kv, 1908. május 1.)

Kristóf (1849. április 1. - Mvh, 1878. június ?)

Gergely (1854. március 12. - Kv, 1911. január ?)

5. Az előbb említett "Balta (Karácsony) Gratianus, mercator, Szamosujvariensis, Locus domicilii: Claudiopolis, rom. kath. 40.annos (Parentes: Balta Martinus-sartor, Marosan Anna rom. kath.)" és "Fugulján Caroline, Locus originis: Claudiopolis, rom. kath. Aetas: 25. (Parentes: Antonius Fugulyán, mercator, Merza Catharina rom. kath. mindketten)" esküvője 1866. január 9-én kötött a kolozsvári főtéri plébánián. Gyermekük: Márta (1867), Kristóf (1869), Katalin (1872) ismertek számomra.

6. Fugulyán Gergely Kräutter Anna bánati sváb leányzót Temesvárt vette el feleségül 1885. november 26-án. Gyermekük: dr. Fugulyán Katalin szemorvos (Palánka, 1888. január 21. - Kv, 1969. július 23.), Károly (Kv, 1889. - Ózd 1965.) Antal (? , 1892. december 14. - Kv, 1968. március 2.)

7. Fugulyán Antal (III.) ugyancsak kereskedő volt. Házasságát a 39 éves Sarosi Saroltával, Csiki János özvegyével, az akkor 45 éves férfi 1883.július 24-én kötötte. E késői házasságból, tudtom szerint gyermek nem származott.

8. Annál inkább serénykedett Zakariás, ki vérmes természetéről nemcsak családon belül volt híres. Oda is veszett emiatt, minden öröklött vagyona. Gyermekük:

Heléna Carolina (Kv, 1862. február 24. - uo. 1863. november 8.)

Carolina Ida (Kv, 1863. május 11. - uo. 1864. március 13.)

Carolina (Kv, 1867. június 23. - Szászrégen ?)

Catharina (Kv, 1869. november 23. - ?)

Carolus (Kv, 1871. szeptember 23. - ?)

Mária (Kv, 1874. október 11. - 1878. február 28.)

Irén (Kv, 1876. február 16. - Brassó, 1954. december 1.)

9. Közülük, Irén Bedő József állampénztári főtanácsos (1864-1938) neje lett Medgyesen, 1896. július 23-án. Családjuk, a férj hivatalbeli előmenetele szerint több erdélyi városban lakott, majd végül Brassóban kötött ki. Gyermekük:

Bedő Irén (Medgyes, 1897. május 22. - Salzburg, 1945.) =Oltay Elemér

dr. Bedő Jenő (Balázsfalva, 1900. október 6. - Fábiansebestyén, 1978. július 11.)

Bedő Gabriella (Balázsfalva, 1906. szeptember 3. -)

Irénke, Oltay Elemér ny. állományú ezredes (Bp. 1880. -uo. 1934. november 17.) neje lett, egyetlen gyermekük, ifj. Oltay Elemér (1930. április 11. - Tata, 1992. július 7.) volt, a helybeli szőnyeggyár főmérnöke. Ifj. Oltay Elemér két házasságából Budapesten (Károly) és Tatán (Noémi, Ákos) élnek gyermekei.

Dr. Bedő Jenő előbb Kolozsvárt próbálkozott, majd 1919-ben Nagyváradnál átlépve a határt, egyetemi tanulmányait Szegeden végezte, orvosi hivatása és házassága Magyarországhoz kötötte életét.

Bedő Gabriella, a brassói zenekonzervatóriumban Immanuel Bernfeld-nél tanult zongorázni, 1940 elején feleségül ment Fancsali Jánoshoz, két gyermekük: János és Irén.

10. Fugulyán Zakariás (III.) Lottinak becézett lánya, id. Vertán Sándor (1864-Szászrégen. 1940. július 1.) felesége lett, gyermekük közül Ibolya Éltető Dánielné lett, kinek lányai Baby és Judit. Legutóbb, egyik unoka, ki már nyugdíjas orvosnő, Dr. Zakariás Zoltán orvos feleségeként élt Marosvásárhelyen.

11. Dr. Fugulyán Katus nem ment férjhez, Károly nevű testvére (1889-1965) házasságából egy lány származott: Katus, Gulyás Istvánné, ki Miskolcon él.

Antalnak fia, dr. Fugulyán Gergely (Mátyásföld, 1920. január 20.- Mvh, 1996. március 27.) ki Marosvásárhelyen volt szemorvos.

Gergelynek Katalin nevű lánya ugyancsak orvos, ugyanott, fia pedig szintén Marosvásárhelyen sakkot tanít - dr. Fugulyán Katalin 1997. június 10-i levele szerint. Ez a fiú jelenleg az egyetlen férfi leszármazottja a kolozsvári Fugulyán családnak.

Összegzés

Mint a 90 személyt soroló névjegyzékből kitűnik, 36 családtagról van adatunk, kik a Fugulyán nevet viselték. A család származási helye Szamosújvár, honnan előbb Kolozsmonostorra, majd Kolozsvárra telepedtek le. Az első keresztelés, házasságkötés, elhalálozás adatait nézve az 1835. évre úgy Kolozsmonostoron, mint Kolozsváron a Fugulyánok már letelepedettnek számítanak.

Foglalkozásuk szerint legtöbbször kereskedők, a századfordulón megjelennek a hivatalnokok is: Gerő adóhivatalnok (1910-ben), Sándor bankellenőr (1914-ben). Minőségi emelkedés Katus, a hírneves szemorvos, unokaöccse Gergely, és ennek Katus nevű leánya, kik immár a harmadik generációban az orvostudomány szakemberei. A Grandpierre-Fugulyán kapcsolat igen mély intellektuális jellegű volt, idézzük Katus sorait 1926-ból, az akkor még nem is író ifj. Grandpierre Emilnek: "Az emberek többé-kevésbé, mindenütt egyformák. Hogy különbek legyünk náluk, az nem a foglalkozástól függ." Emici, a későbbi Kolozsvári Grandpierre Emil, 1930-31 között Katusnál töltött egy évnél többet, és erről az időszakról vallotta, hogy soha többé ily mélységében nem érezte az életet, ekkor talált valódi önmagára. Így, a Fugulyán-életfa gyümölcsei között joggal sorolhatjuk a ROSTA szerzőjét, ki elsőregényes huszonévesen berobbant a magyar irodalom élvonalába.

A magyar-örmény családok kimúlásának mintáját mutatja történetünk, leírásunk épp ezt hívatott megállítani, az útkeresést serkenteni.

Fancsali János

<><><><><>

Batári Ferenc főmúzeológus klubtagunk 1997. aug. 5-én az Iparművészeti Múzeumban előadást tartott az általa rendezett oszmán-török szőnyegkiállítás anyagáról és általában a szőnyegművészetéről, így köztük az örmény szőnyegekről is. A Klub tagjai közül mintegy 30-an vettek részt az előadáson, majd az ezt követő fehér asztal melletti kötetlen beszélgetésen. Köszönjük Batári Úrnak az önzetlen gesztust.

OSZMÁN TÖRÖK SZŐNYEGEK

Az Iparművészeti Múzeum, (Budapest, IX. Üllői út 33-37.), a XXXV. Orientalisztikai Világkongresszus alkalmával bemutatja világhírű szőnyeggyűjteményének legszebb darabjait. Az Iparművészeti Múzeum az isztambuli Török és Iszlám Művészeti Múzeu-